

Iveta Schagererová: „Vztah zaměstnanec – klient v domovech pro lidi s mentálním postižením“

bakalářská práce – FHS UK Praha 2011

posudek oponenta

zpracoval: doc. PhDr. Zdeněk PINC

srpen 2011

Bakalářská práce Ivety Schagererové mne překvapila hned dvakrát, po prvé mne udivilo, že si autorka, kterou jsem měl příležitost poznat jako talentovanou a pracovitou studentku, zvolila téma z oblasti sociální práce. Během četby, jsem s potěšením konstatoval, že o jedné důležité dimenzi autorčina života jsem neměl ponětí: Iveta Schagererová má za sebou souvislou dlouhodobou a profesionální spolupráci se zařízením, o kterém píše, v problematice se velmi dobře vyzná a má svou zkušenost adekvátně opřenou a solidní odbornou literaturu, a to nejen českou. Na cca 70 stránkách předkládá bakalářskou práci, jak má být, teoretická složka není bezduchým kompilátem, ale kvalitně ukazuje čtenáři, jak se v komplikované problematice vyznat, praktická část práce z teoretické vychází a je svědectvím toho, že autorka problematiku zná, ví, o čem mluví a zároveň je schopna zachovat potřebnou teoretickou distanc. Kvalitativní metodika je tak optimálně skloubena s teoretickým základem. Práce je i po technické stránce zpracována velmi kvalitně, autorka pečlivě cituje, píše pěkným jazykem bez pravopisných chyb a překlepů. Drobná jazyková pochybení bych v jiných pracích pominul, protože jsou plně chyb mnohem zásadnějších, zde jen poznamenávám, že teritoria se spíše 'hájí', než 'vytvářejí', něco se 'klade' za vinu spíše, než 'ukládá' a pod. Téma práce je mi dosti vzdálené, takže nemohu posoudit, do jaké míry pojednala problém kompletně a zda nevynechala nějaký relevantní hlas k problematice náležející, ale jsem přesvědčen, že k závažnějším závadám rozhodně nedošlo. Práce je v zásadě modelově jedničková.

Přesto mám k práci poměrně zásadní výhradu, která se ovšem těžko může a má promítnout do výsledné klasifikace. Autorka vychází důsledně z platného legislativního rámce, reflektuje dokonce s porozuměním jeho historický vývoj. To, že právo respektujeme, ale neznamená, že se s jeho dikcí musíme ztotožnit, a kolegyně Schagererová jako žákyně profesora Sokola se s touto dikcí ztotožnit dost dobře nemůže, ale přesto tak činí. Rád bych v rámci rozpravy vyslechl argumentaci, zda tak činí vědomě, a proč, nebo nevědomky, což by bylo s podivem. Jedna ze Sokolových základních poznámek k problematice lidských práv přece ukazuje, že práva nemůžeme pochopit bez vazby na povinnosti. Lidská práva vyžadují plnou subjektivitu, osobní lidství, ten, kdo není schopen se o tato práva brát, je nemůže mít. Zvířata proto nemohou mít práva, lidé mají vůči zvířatům povinnosti, např. je chránit nebo netrápit. Ani děti v plném smyslu slova 'nemají práva' a to bez ohledu na to, že jisté deklarace oplývají terminologickým balastem. Rodiče dětí, ostatní dospělí lidé, a když tyto instance selžou, stát, mají vůči dětem určité nepominutelné povinnosti. S mentálně postiženými to bude podobně, 'lidská práva' mohou mít pouze v souvislosti se schopností převzít odpovědnost za své jednání, Sokol by řekl s 'příčetností', ono to neplatí jen pro děti, mentálně postižené, ale i pro tzv. normální lidi, rozdíl je pouze v tom, že ostatní lidé jsou za své jednání odpovědni, dokonce trestně odpovědni, pokud si své skutky nepřičítají, jsou jim přičteny, zatímco děti, mentálně postižení nikoli. Zajímavou fasetou autorčina výzkumu by tedy bylo zkusit sledovat, jak se k problému staví sami klienti. (Mimochodem, to římské slovo ukazuje na nezpůsobnost

k právním úkonům, kterou ve starém Římě měli pouze patriciové, nikoli plebejové.) Vadí klientům tykání, zdobněliny či souhrnné označování 'kluci a holky' nebo 'děcka'? Kdyby kolegyně Schagererová poslouchala rozhovory učitelů FHS UK v soukromí, byla by překvapena a možná i pohoršena, jak často jsou studenti a to i studenti kombinované formy studia charakterizováni jako 'naše děti' a to někdy s velmi empatickým zacílením, někdy s nádechem zoufalství. Na jednom místě textu autorka píše, že ten, kdo by se chtěl pro pomoc klientům obětovat, nemá na pracovišti Tulipán co dělat. To zní profesionálně a na první pohled nesporně sympaticky. Já jsem se s kolektivem mentálně postižených blíže setkal asi před třiceti lety, kdy jsem doprovázel svoji ženu a dvě malé děti při jejím výzkumu v jednom domově pro mentálně postižené ve Šluknovském výběžku. Dva týdny, ale vzalo mne to, a dlouho jsem váhal, zda by v té normalizační beznaději nestálo za to, vykašlat se na Prahu a dát životu smysl v tomto poněkud groteskním prostředí, tamější ředitel Cháb byl pozoruhodný člověk, ale nakonec se to nepovedlo, následkem toho jsme pak v tomto zapomenutém kraji koupili chalupu, v níž naše děti strávily dětství. Kdyby FHS UK měla ztratit kouzlo osobního vztahu mezi studenty a učiteli ať už pod hlavičkou profesionality, korektnosti či neosobnosti, nevěděl bych, proč bych zde zůstával.

Tuto poznámku jsem záměrně umístil až za navržené hodnocení, ale pro forma, to je nepochybně také důležité, navrhuji práci k obhajobě jako velmi zdařilou a navrhuji hodnocení „výborně“.